LIFE MareNatura

Διατήρηση ειδών προτεραιότητας της θαλάσσιας μεγαπανίδας σε Ελλάδα και Ιταλία

101113792-LIFE22-NAT-EL – LIFE MareNatura

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

www.archelon.gr

1ο Σεμινάριο Κατάρτισης

Διαχείριση και προστασία των ειδών *Caretta caretta & Chelonia mydas*

Προστασία των θαλάσσιων χελωνών στην Ελλάδα: επιτυχίες, προκλήσεις, ευκαιρίες για το μέλλον από την οπτική μιας ΜΚΟ

Παναγιώτα Θεοδώρου
Συντονίστρια Θεσμικών & Νομικών Θεμάτων ΑΡΧΕΛΩΝ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Νομικό πλαίσιο προστασίας θαλασσίων χελωνών

Α. Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Συμβάσεις και Οδηγίες

- Συνθήκη για το Διεθνές Εμπόριο Κινδυνευόντων Ειδών Χλωρίδας και Πανίδας (CITES), 1973 (Ν. 2055/1992).
- Σύμβαση για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και της Παράκτιας ζώνης της Μεσογείου (Σύμβαση της Βαρκελώνης), 1976 (Ν. 1634/1986).
- Σύμβαση για την Προστασία της Ευρωπαϊκής Άγριας Πανίδας και των Φυσικών Ενδιαιτημάτων (Σύμβαση της Βέρνης), 1979 (Ν. 1335/1983).
- Συνθήκη Ramsar περί Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας, 1971 (Ν. 191/1974). Περιλαμβάνει τρία σημαντικά ενδιαιτήματα για τις θαλάσσιες χελώνες: τον Αμβρακικό Κόλπο, τη Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου και την Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου-Στροφυλιάς.
- Σύμβαση για την Διατήρηση των Μεταναστευτικών Ειδών Άγριας Πανίδας (Σύμβαση της Βόννης) (Ν. 2719/1999).
- Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα, 1992 (Ν. 2204/1994).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Νομικό πλαίσιο προστασίας θαλασσίων χελωνών

Α. Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Συμβάσεις και Οδηγίες

- Οδηγία περί Διατήρησης των Οικοτόπων (92/43/EEC). Η Οδηγία των Οικοτόπων αποτελεί το βασικό εργαλείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία, διαχείριση, και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των τύπων οικοτόπων που βρίσκονται στην επικράτεια των κρατών μελών της. Κάθε κράτος-μέλος έχει την υποχρέωση να καταρτίσει κατάλογο περιοχών με σημαντική πυκνότητα σε τύπους οικοτόπων (Παράρτημα i) ή Ειδών (Παράρτημα ii) προτεραιότητας (Ν. 2742/1999 και ΚΥΑ 33318/3028/1998 & 1489/853/Ε103/2008)
- Οδηγία-Πλαίσιο περί Στρατηγικής για το Θαλάσσιο Περιβάλλον, 2008/56/EC (Ν. 3983/2011).
- Οδηγία 2014/89/EU Περί θεσπίσεως πλαισίου για το θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό.

Photo: ARCHELON/ Kostas Papafitsoros

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Νομικό πλαίσιο προστασίας θαλασσίων χελωνών

Β. Εθνική Νομοθεσία

- Προεδρικό Διάταγμα 617 (ΦΕΚ 163Α/18.07.1980).
- Προεδρικό Διάταγμα 67 (ΦΕΚ 23Α/30.01.1981).
- Νόμος πλαίσιο 1650/1986.
- ΠΔ για την Ίδρυση του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου (ΦΕΚ 906/22.12.1999).
- Νόμος πλαίσιο 3937/2011 (ΦΕΚ60Α/31/03/2011).
- Νόμος 4042/2012 (ενσωμάτωση οδηγίας 2008/99/ΕC σχετικά με την «ποινική προστασία του περιβάλλοντος»).
- ΠΔ για τον χαρακτηρισμό του Κυπαρισσιακού Κόλπου και της ευρύτερης περιοχής του ως «Περιοχή Προστασίας της Φύσης» (ΦΕΚ Δ391/3-10-2018 & ΦΕΚ Δ414/12-10-2018).
- ΚΥΑ για την παραχώρηση απλής χρήσης αιγιαλού (ΦΕΚ Β 2198/05.06.2020, παράρτημα 2 Ι).
- Νόμος 4519/2018 & Νόμος 4685/2020 για ΦΔ και ΟΦΥΠΕΚΑ.
- Εθνικό ΣΔ για θαλάσσιες χελώνες (ΦΕΚ Β 3678/10.08.2021).

Photo: ARCHELON/ Loderwijk Desertine

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Νομικό πλαίσιο προστασίας θαλασσίων χελωνών

Επιτυχίες

- Πλούσια/επαρκής νομοθεσία για την προστασία των θαλασσίων χελωνών και των βιοτόπων τους
- ΕΣΔ για θαλάσσιες χελώνες με ειδικά μέτρα διαχείρισης

Ευκαιρία

- Συμπλήρωση νομοθετικών κενών (ΕΠΜ – ΠΔ – ΣΔ για περιοχές Natura, ειδικές ρυθμίσεις όπως απαγόρευση ταΐσματος άγριων ζώων)

Προκλήσεις

- Χαμηλή εφαρμογή/επιβολή της νομοθεσίας (αυξημένη παραβατικότητα)
- Αίσθηση ατιμωρησίας (κακή λειτουργία του Δικανικού μας συστήματος ως προς το Περιβαλλοντικό Έγκλημα).
- Αυξημένη γραφειοκρατία, υποστελεχωμένες αρχές, επίδειξη αδιαφορίας/ολιγωρίας ορισμένων υπηρεσιών,αδυναμία/δυσκολία συντονισμού μεταξύ των υπηρεσιών

Photo: ARCHELON/James Gounis

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ειδικά ως προς το έργο των ΕΠΜ

Επιτυχία

- Το έργο προκηρύχθηκε το 2018 μετά από αδράνεια πολλών ετών (εκπόνηση 23 ΕΠΜ για 446 περιοχές Natura 2000), ερχόμενο να καλύψει βασικά κενά στη θεσμική θωράκιση των ΠΠ.

Ευκαιρία

- Συμπλήρωση νομοθετικών κενών (όλες οι ΠΠ θα έχουν ΠΔ και ΣΔ).

Προκλήσεις

- Σημαντικές καθυστερήσεις (σχεδιαζόμενη ολοκλήρωση το 2021).
- Πρόταση μελετητικών ομάδων, διαφορετικής ζώνης παραλιών ωοτοκίας (παραλίες Πελοποννήσου ως ΖΠΦ, παραλίες Κρήτης ως ΖΒΔΦΠ).
- Προβληματισμός για τη σύνδεση του καθορισμού χρήσεων γης για τις ΠΠ με το ΠΔ των χρήσεων γης (59/2018). Ο περιορισμός των χρήσεων ανά ζώνη προστασίας περιορίζει τις επιτρεπόμενες χρήσεις αντικαθιστώντας τον ρόλο των ΕΠΜ. Χρήσεις γης που απαγορεύονται σε κάποιες ζώνες (π.χ. ΖΠΦ) αναγκάζουν τους μελετητές να καθορίζουν διαφορετική ζώνη για να επιτρέψουν την εν λόγω χρήση.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βιότοποι θαλασσίων χελωνών - Διακυβέρνηση

- Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000. Αναθεώρηση το 2017 (ΦΕΚ Β 4432/15.12.2017). Η συντριπτική πλειοψηφία των βιοτόπων των θαλασσίων χελωνών στην Ελλάδα έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο.
- Ν. 4519/2018: τροποποίηση του νομικού πλαισίου των ΦΔΠΠ. Βιότοποι χελωνών ενσωματώνονται σε υφιστάμενους ΦΔ ή ιδρύονται νέοι ΦΔ (έως το 2018 εντάσσονταν στην αρμοδιότητα των ΦΔ η Ζάκυνθος, ο Αμβρακικός, το Μεσολόγγι και το Κοτύχι).
- Ν. 4685/2020: ίδρυση του ΟΦΥΠΕΚΑ και των 24 ΜΔΠΠ που έχουν χωρική αρμοδιότητα όλων ΠΠ της χώρας

source: Natura 2000 Network Viewer

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βιότοποι θαλασσίων χελωνών -Διακυβέρνηση

Ευκαιρίες

- ΟΦΥΠΕΚΑ: ενιαίος, κεντρικός φορέας. Ενιαία πολιτική στην προστασία και διαχείριση.
- Πολιτική βούληση για προστασία και διαχείριση των ΠΠ.
- Με την ολοκλήρωση των ΕΠΜ οι ΜΔΠΠ θα έχουν στη διάθεσή τους επαρκή νομοθετικά εργαλεία για προστασία και διαχείριση (συνδυασμός και με ΕΣΔ για θαλάσσιες χελώνες).

Photo: ARCHELON/ Romy Nero

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βιότοποι θαλασσίων χελωνών -Διακυβέρνηση

Προκλήσεις

- Νομοθετικές αλλαγές για δεσμευτική γνωμοδότηση ΟΦΥΠΕΚΑ στις περιοχές αρμοδιότητάς του αναφορικά με σχεδιαζόμενα έργα
- Στελέχωση ΟΦΥΠΕΚΑ και ΜΔΠΠ (ειδικά ως προς τη φύλαξη), καθώς σε ολόκληρες περιοχές παρατηρείται παντελής έλλειψη παρουσίας.
- Χωρίς επαρκές προσωπικό, πως θα υλοποιηθούν τα μέτρα διαχείρισης των ΣΔ και του ΕΣΔ?
- Προβλήματα ως προς τη σύγκληση και τη συμμετοχικότητα των Επιτροπών Διαχείρισης των ΜΔΠΠ (επομένως πως συμμετέχουν οι τοπικές κοινωνίες στη λήψη αποφάσεων?).
- Συνεργασία με λοιπές αρχές (πχ Λιμενικό, Αστυνομία, Κτηματική, ΥΠΑΑΤ για θέματα αλιείας, Δασικές υπηρεσίες). Μεικτά κλιμάκια ελέγχου?
- Ελεγκτικές αρμοδιότητες φυλάκων (εκπαίδευση, σεμινάρια?). Επιβολή προστίμων & συλλήψεις?
- Χρηματοδότηση, ευελιξία στην αντιμετώπιση τακτικών ή έκτακτων αναγκών.

Photo: ARCHELON/ Loderwijk Desertine

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο ρόλος των ΜΚΟ

Επιτυχία

- Σταθερή/διαχρονική παρουσία στο πεδίο.
- Επιστημονικό έργο & δράσεις διαχείρισης.
- Ιδιωτικός τομέας (ευελιξία στην αξιοποίηση των πόρων (ανθρώπινων & οικονομικών).

Ευκαιρία

- Μεγάλο κοινό (υποστηρικτές, μέλη, φίλοι των οργανώσεων).
- «Φόβος» πολιτικής ηγεσίας (έκθεση προβλημάτων σε ΜΜΕ και διεθνείς αρχές).

Photo: ARCHELON/ Kostas Papafitsoros

Πρόκληση

- Δεν εισακούγονται από τη Διοίκηση & την πολιτική ηγεσία.
- Διαπίστωση παραβάσεων: εφικτή μόνο καταγραφή, ευγενική ενημέρωση του παραβάτη, ενημέρωση αρχών.
- Συνεργασία με ΟΦΥΠΕΚΑ (σταθερή όχι αποσπασματική)? Δημιουργία κοινής ατζέντας?

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σχέση ΟΦΥΠΕΚΑ – ΜΚΟ

Ερώτημα/Προβληματισμός:

Μπορεί να θεσπιστεί μια σταθερή συνεργασία μεταξύ ΟΦΥΠΕΚΑ και ΜΚΟ (προγραμματικές συμβάσεις, μνημόνια συνεργασίας)?

Πιθανά οφέλη:

- ✓ Κοινή στρατηγική/κοινές προτεραιότητες.
- ✓ Καλύτερη αντιμετώπιση υφιστάμενων προβλημάτων στις ΠΠ.
- ✓ Συλλογή δεδομένων/Επιστημονικό έργο.
- ✓ Αποτελεσματική προστασία ειδών & τύπων οικοτόπων.
- ✓ Ένωση δυνάμεων για αντιμετώπιση των προκλήσεων/απειλών.
- ✓ Πιο αποτελεσματικοί, πιο αποδοτικοί.

Photo: ARCHELON / Dimitris Grammenos

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σχέση ΟΦΥΠΕΚΑ – ΜΚΟ

Δυνατότητες συνεργασίας:

<u>Ι. Δράσεις ευαισθητοποίησης κοινού</u>

- Ενημερωτικοί σταθμοί ΑΡΧΕΛΩΝ - Διανομή ενημερωτικού υλικού ΟΦΥΠΕΚΑ.
- Προσθήκη στις παρουσιάσεις του ΑΡΧΕΛΩΝ ειδικής ενότητας για ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ (100.000 επισκέπτες).
- Κοινές δράσεις Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
- Κοινή παρουσία ΑΡΧΕΛΩΝ και ΟΦΥΠΕΚΑ σε τοπικές γιορτές/εκδηλώσεις στους βιοτόπους θαλάσσιων χελωνών.
- Συμμετοχή ΟΦΥΠΕΚΑ/ΜΔΠΠ στην έναρξη των προγραμμάτων πεδίου ΑΡΧΕΛΩΝ (άμεση επικοινωνία και επαφή με εθελοντές/ερευνητές).

Photo: ARCHELON/Kostas Papafitsoros

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σχέση ΟΦΥΠΕΚΑ – ΜΚΟ

Δυνατότητες συνεργασίας:

ΙΙ. Δράσεις προστασίας

- Κοινοί καθαρισμοί παραλιών και θαλάσσιου χώρου (προσωπικό ΜΔΠΠ και εθελοντές/ερευνητές του ΑΡΧΕΛΩΝ).
- Παροχή εκπαίδευσης από τον ΑΡΧΕΛΩΝ στο προσωπικό των ΜΔΠΠ (εντοπισμός και προστασία φωλιών & νεοσσών).
- Συμβολή του προσωπικού ΜΔΠΠ στο Εθνικό Δίκτυο Διάσωσης Θαλασσίων Χελωνών (μεταφορά τραυματισμένων ατόμων στο ΚΕΠΕΑΠ του ΑΡΧΕΛΩΝ & καταγραφή νεκρών ατόμων).
- Βάρδιες ερευνητών ΑΡΧΕΛΩΝ ως άτυποι φύλακες του ΟΦΥΠΕΚΑ (άμεση ενημέρωση).

Photo: ARCHELON/Merlin Potter Adams

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

LIFE MareNatura

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας

conservation@archelon.gr

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης